

SYSTEM GWARANTOWANIA DEPOZYTÓW JAKO ELEMENT SIECI BEZPIECZEŃSTWA FINANSOWEGO. DOŚWIADCZENIA FRANCUSKIE^{*)}

System finansowy we Francji, podobnie jak i w innych krajach, chroniony jest przed destabilizacją swoistą siecią bezpieczeństwa. Najważniejszą częścią systemu finansowego w każdym kraju jest system instytucji kredytowych¹⁾. Stąd też dalsze rozważania dotyczą przede wszystkim systemu bankowego.

Sieć bezpieczeństwa finansowego (ang. safety net) rozumiana jest na ogół jako zespół rozwiązań instytucjonalnych i regulacji mających na celu ochronę systemu finansowego przed destabilizacją.

Sieć ta obejmuje:

- ❖ pożyczkodawcę ostatniej instancji,
- ❖ instancje nadzorcze,
- ❖ system gwarantowania depozytów.

Zarys sieci bezpieczeństwa finansowego we Francji

Funkcję pożyczkodawcy ostatniej instancji (ang. Lender of Last Resort) pełnił we Francji od dziesięcioleci bank centralny – Bank Francji. Warto jednak podkreślić, iż w statucie tego banku nigdy nie występował zapis, iż pełni on funkcję pożyczkodawcy ostatniej instancji. Obecnie, gdy kształt polityki pieniężnej w Eurosystemie jest określany przez Radę Zarządzającą Europejskiego Banku Centralnego, możliwości pełnienia przez Bank Francji funkcji pożyczkodawcy ostatniej instancji zostały poważnie ograniczone. Istnieje jednak we Francji przekonanie, iż w nowych warunkach funkcję tę powinien przejąć Europejski Bank Centralny. Co prawda w Sta-

^{*)} Autor referatu pragnie gorąco podziękować Panu Charles Cornut, Prezesowi Funduszu Gwarantowania Depozytów w Paryżu oraz Panu Yves Gerard, Wiceprezesowi tego funduszu za wyjaśnienia i materiały dotyczące funkcjonowania Funduszu Gwarantowania Depozytów we Francji.

¹⁾ W ustawodawstwie Unii Europejskiej, a w tym także we Francji, w miejsce określenia banki używa się nieco szerszego pojęcia: instytucje kredytowe. W niniejszym opracowaniu oba te pojęcia są stosowane zamiennie.

tucie Europejskiego Banku Centralnego nie ma zapisu, z którego wynika, że bank ten będzie pełnił tę funkcję, to jednak nie wydaje się aby była to przeszkoda, podobnie jak w przeszłości w przypadku Banku Francji. Na możliwość pełnienia funkcji pożyczkodawcy ostatniej instancji przez Europejski Bank Centralny wskazują liczne informacje, iż w banku tym trwają prace dotyczące postępowania w przypadku wystąpienia kryzysu bankowego w krajach obszaru euro. Jednocześnie coraz częściej wyrażane jest przekonanie, iż wraz z postępowaniem procesów globalizacji, funkcję pożyczkodawcy ostatniej instancji powinien pełnić Międzynarodowy Fundusz Walutowy. Jest to tym bardziej prawdopodobne, iż Międzynarodowy Fundusz Walutowy ma doświadczenia uzyskane w trakcie rozwiązywania kryzysów bankowych w krajach Ameryki Środkowej i Południowej. Jednocześnie warto podkreślić, iż system bankowy Francji jest narażony w mniejszym stopniu na „zakażenie” kryzysowe pochodzące z zagranicy aniżeli systemy bankowe w innych krajach. Udział bowiem banków zagranicznych w systemie bankowym Francji wynosi zaledwie około 8%.

Struktura nadzoru nad instytucjami finansowymi jest we Francji rozbudowana. Podział zadań w zakresie sprawowania nadzoru pomiędzy odrębne instytucje stanowi odzwierciedlenie żywych we Francji koncepcji republikańskich o konieczności podziału władzy na: prawodawczą, wykonawczą i kontrolną. Stąd też nadzór realizowany jest przez trzy instytucje:

- ❖ **Komitet Regulacji Bankowych i Finansowych (CRBF),**
- ❖ **Komitet Instytucji Kredytowych i Przedsiębiorstw Inwestycyjnych (CECEI),**
- ❖ **Komisję Bankową (CB).**

Wymienione instytucje są wspierane w swej działalności przez **Komitet Konsultacyjny ds. Sektora Finansowego (CCSF).**

Głównym zadaniem Komitetu Regulacji Bankowych i Finansowych jest uchwalanie regulacji dotyczących działalności instytucji kredytowych. Komitet uchwała także, z zachowaniem kompetencji Urzędu ds. Rynków Finansowych (AMF)²⁾ i po zasięgnięciu opinii tej instytucji, regulacje dotyczące działalności instytucji świadczących usługi inwestycyjne. **Pracom Komitetu przewodniczy Minister Gospodarki, Finansów i Przemysłu lub jego przedstawiciel.** W skład Komitetu wchodzi także Gubernator Banku Francji oraz pięciu członków mianowanych przez Ministra na okres trzech lat. Kiedy rozpatrywane są przez Komitet sprawy dotyczące świadczenia usług inwestycyjnych, w jego posiedzeniach uczestniczy także Prezes Urzędu ds. Rynków Finansowych.

Komitet Instytucji Kredytowych i Przedsiębiorstw Inwestycyjnych jest odpowiedzialny przede wszystkim za przyznawanie i cofanie licencji bankowych. Komitetowi przewodniczy Gubernator Banku Francji, a w jego skład wchodzi także: Dyrektor Skarbu, będącego w strukturze Ministerstwa Gospodarki, Finansów i Przemysłu, Prezes Urzędu ds. Rynków Finansowych, Prezes Funduszu Gwarantowania Depozytów oraz sześciu członków mianowanych na okres trzech lat przez Ministra Gospodarki, Finansów i Przemysłu.

²⁾ Urząd ds. Rynków Finansowych został utworzony w 2003 roku w wyniku połączenia trzech instytucji: Komisji Operacji Giełdowych (COB), Rady Rynków Finansowych (CMF) i Rady Dyscypliny Zarządzania Finansowego (CDGF).

Komisja Bankowa, będąca najważniejszą instytucją nadzoru bankowego we Francji, ma za zadanie kontrolowanie przestrzegania norm prawa i przepisów regulacyjnych przez instytucje kredytowe. Komisja bada również warunki funkcjonowania banków, a także organizację i jakość procesów zarządzania ryzykiem oraz ich sytuację finansową. Organem wykonawczym Komisji Bankowej jest jej Sekretariat Generalny. Liczni pracownicy Sekretariatu przeprowadzają kontrole w bankach oraz badają dokumenty bankowe w siedzibie Sekretariatu. Sekretariat Generalny Komisji Bankowej przygotowuje także projekty decyzji Komisji i czuwa nad wprowadzeniem tych decyzji w życie. Pełniąc wobec instytucji kredytowych funkcję kontrolną Komisja Bankowa ma uprawnienia do stosowania sankcji karnych. W skład Komisji Bankowej wchodzi: **Gubernator Banku Francji, jako przewodniczący**, Dyrektor Skarbu oraz czterech członków mianowanych na okres sześciu lat przez Ministra Gospodarki, Finansów i Przemysłu.

Powyższe trzy instytucje są wspierane w swej działalności, w zakresie analityczno-doradczym, przez **Komitet Konsultacyjny ds. Sektora Finansowego**. Komitet ten, utworzony w 2003 roku, przejął zadania realizowane w przeszłości przez Komitet Konsultacyjny Narodowej Rady Kredytu i Papierów Wartościowych (CNCT) oraz Komisji Konsultacyjnej ds. Ubezpieczeń Narodowej Rady Ubezpieczeń (CNA). Komitet Konsultacyjny ds. Sektora Finansowego ma za zadanie przede wszystkim badać problemy związane z relacjami pomiędzy instytucjami finansowymi i ich klientami oraz proponować, na podstawie wyników swych badań, zmiany w funkcjonowaniu sektora finansowego. Komitet składa się z 30 członków i ich zastępców, mianowanych na okres trzech lat przez Ministra Gospodarki, Finansów i Przemysłu.

Badając funkcjonowanie nadzoru bankowego we Francji dostrzega się współpracę nie tylko pomiędzy instytucjami tego nadzoru ale także z instytucjami nadzoru nad funkcjonowaniem giełdy oraz sektorem ubezpieczeń.

W składach osobowych instytucji nadzoru bankowego dostrzec można także dążenie do zachowania swoistej równowagi wpływów pomiędzy niezależnym od rządu bankiem centralnym, reprezentowanym przez Gubernatora Banku Francji, a rządem, reprezentowanym przez Ministra Gospodarki, Finansów i Przemysłu oraz Dyrektora Skarbu.

Analizując funkcjonowanie nadzoru bankowego we Francji, należy także podkreślić jego współpracę z instytucjami ponadnarodowymi oraz instytucjami nadzoru w innych krajach. Współpraca ta ma za zadanie przyczyniać się do zapewnienia większej stabilności sektora bankowego we Francji.

Współpraca na płaszczyźnie ponadnarodowej to przede wszystkim uczestnictwo nadzorców francuskich w pracach Komitetu Bazylejskiego oraz uczestnictwo w Komitecie Nadzoru Bankowego, funkcjonującego w strukturze Europejskiego Banku Centralnego, będącego, jak się wydaje, załącznikiem ponadnarodowego nadzoru bankowego w Eurosystemie. Kooperacja z instytucjami nadzoru w innych krajach, odbywająca się na podstawie dwustronnie zawartych umów, polega przede wszystkim na wymianie informacji i przeprowadzaniu konsultacji w sprawach dotyczących działalności banków posiadających swoje placówki w dwu krajach – w kraju pochodzenia i w kraju goszczącym. Współpraca ta ma szczególne znaczenie w przypadkach transakcji transgranicznych przeprowadzanych między jednostkami banków

mieszczącymi się w tych krajach. Kooperacja taka umożliwi także lepsze sprawowanie nadzoru na bazie skonsolidowanej.

System gwarantowania depozytów we Francji do 1999 r.

Francja należy do najbardziej ubankowionych krajów na świecie. Należy jednak podkreślić, iż w wyniku długiej i skomplikowanej ewolucji systemu bankowego, wskutek różnych uwarunkowań politycznych i gospodarczych, instytucje kredytowe we Francji są bardzo zróżnicowane pod względem ich formy prawnej. We francuskim, szeroko rozumianym systemie bankowym w 1999 roku funkcjonowało dziewięć grup instytucji kredytowych, które bądź tworzyły stowarzyszenia banków, bądź podlegały organom centralnym stanowiąc swoistą sieć banków. Były to:

- ❖ banki w ścisłym słowa znaczeniu należące do Związku Banków Francuskich (AFB),
- ❖ towarzystwa finansowe należące do Francuskiego Stowarzyszenia Towarzystw Finansowych (AFSF),
- ❖ kasy kredytu rolnego, z ich organem centralnym: Narodową Kasą Kredytu Rolnego (CNCA),
- ❖ banki ludowe, z ich organem centralnym: Izbą Związkową Banków Ludowych (CSBP),
- ❖ kasy wzajemnego kredytu, z ich organem centralnym: Narodową Konfederacją Wzajemnego Kredytu (CNCM),
- ❖ instytucje kredytu spółdzielczego, z ich organem centralnym: Centralną Kasą Kredytu Spółdzielczego (CCCC),
- ❖ kasy oszczędnościowo-przezrocznościowe, z ich organem centralnym: Narodowym Centrum Kas Oszczędnościowo-Przezrocznościowych (CNCEP),
- ❖ kasy kredytu miejskiego, z ich organem centralnym: Stałą Konferencją Kas Kredytu Miejskiego (CPCCM),
- ❖ instytucje finansowe o charakterze specjalistycznym, z ich organem centralnym: Zgrupowaniem Specjalistycznych Instytucji Finansowych (GIFS).

Depozyty złożone we wszystkich instytucjach kredytowych we Francji objęte były gwarancją, zgodnie z postanowieniami dyrektywy Unii Europejskiej z 30 maja 1994 roku dotyczącej systemów gwarantowania depozytów. Należy jednak podkreślić, iż do 1999 roku funkcjonowało dziewięć odrębnych systemów gwarantowania depozytów. Każdy, z wymienionych wyżej, segment systemu bankowego miał swój własny, odmienny od innych system gwarancyjny. Jednak kwota gwarancji na jednego deponenta we wszystkich systemach była jednolita i wynosiła 400.000 FRF, co odpowiadało około 67.000 EUR.

Sz szczególnie znaczne różnice występowały pomiędzy systemem gwarancyjnym banków komercyjnych zrzeszonych w Związku Banków Francuskich i systemami gwarancyjnymi banków spółdzielczych.

System gwarantowania depozytów banków zrzeszonych w Związku Banków Francuskich oparty był o zasadę solidarności społeczności bankowej. Fundusze na wypłatę odszkodowań gromadzone były dopiero po upadłości banku, a nie *ex ante*.

Z chwilą uzyskania wiedzy o upadłości banku Związek wyznaczał inny bank, który udzielał pożyczki pieniężnej niezbędnej do wypłaty odszkodowań klientom upadłego banku z tytułu utraconych depozytów. Wypłata odszkodowań odbywała się w okresie dwu miesięcy od chwili upadłości banku. Po upływie dwumiesięcznego terminu Związek, wspólnie z bankiem, który wypłacał odszkodowania, ustalał wysokość szkody i wzywał swych członków do jej pokrycia w formie wpłaty składki. Wysokość składki ustalano biorąc pod uwagę wielkość szkody oraz kwoty depozytów w banku wpłacającym składkę. Dla obliczania składki posługiwano się podziałem depozytów na kilka przedziałów różnicujących wysokość składki w zależności od przedziału depozytów. W praktyce udział składki w depozytach malał wraz ze wzrostem ich wielkości. Przyjęto jednocześnie, iż system bankowy będzie interweniował w przypadku szkód, których łączna wysokość nie przekroczy 100 mln FRF rocznie. Kwota ta podlegała następnie podziałowi pomiędzy poszczególne banki. W razie potrzeby Związek Banków Francuskich mógł jednak zwrócić się do swych członków o wpłacenie składek za dwa lata ubiegłe oraz za dwa lata następne.

Przykładem systemu gwarantowania depozytów w sektorze spółdzielczości bankowej może być obowiązujący do 1999 r. system w grupie banków ludowych, których organem centralnym była, jak już wskazano, Izba Związkowa Banków Ludowych (CSBP). System gwarancyjny w tej grupie oparty był na zasadzie solidarności. Każdy bank spółdzielczy czerpie bowiem siłę z przynależności do grupy, gdyż poza nią nie byłby w stanie pokryć wszystkich swoich potrzeb. Stąd też nie waha się wpłacić na pomoc dla bratniego banku, którego nie postrzega jako swego konkurenta. Stąd też banki spółdzielcze część zysków (10% rocznie) przekazywały do systemu gwarancyjnego. W razie potrzeby możliwe było pobranie dodatkowej składki. Deponenci chronieni byli zatem przez całą sieć banków ludowych, a granicą funkcjonowania tego solidarnego systemu mogła być jedynie upadłość całej grupy.

Istnienie we Francji do 1999 roku dziewięciu odrębnych systemów gwarantowania depozytów nie było sprzeczne z dyrektywą Unii Europejskiej dotyczącą gwarantowania depozytów. Jednak ogół tych systemów był mało przejrzysty, a świadczenia banków na rzecz tych systemów nie zawsze wydawały się sprawiedliwe, jeśli chodzi o ich wielkość. Zdarzały się także kłopoty z mobilizacją środków na wypłatę odszkodowań. Wszystko to stanowiło przesłanki do reformy systemu gwarantowania depozytów.

Główne zasady funkcjonowania nowego systemu gwarantowania depozytów we Francji

W 1999 roku wprowadzono we Francji w życie reformę systemu gwarantowania oszczędności. Ramy prawne nowego systemu określa ustawa dotycząca oszczędności i bezpieczeństwa finansowego z dnia 25 czerwca 1999 roku oraz Kodeks Pieniężny i Finansowy. Głównym celem obecnie funkcjonującego systemu gwarantowania depozytów jest wzmacnianie stabilności systemu bankowego. Podkreśla się jednak, iż system ten nie ma za zadanie przewyższania kryzysów o charakterze systemowym. Takie bowiem kryzysy wymagają innych środków działania. W celu

lepszego stabilizowania rynku finansowego wprowadzony w 1999 roku system zawiera trzy mechanizmy dotyczące:

- ❖ gwarantowania depozytów,
- ❖ gwarantowania zdeponowanych papierów wartościowych,
- ❖ gwarantowania kaucji składanych w bankach.

O ile pierwszy mechanizm stanowi wprowadzenie do systemu prawnego Francji postanowień zawartych w Dyrektywie Unii Europejskiej 94/19/EC, a drugi postanowień zawartych w Dyrektywie 97/9/EC, o tyle system gwarantowania kaucji składanych z różnych tytułów we francuskich instytucjach kredytowych jest rozwiązaniem nowatorskim. Wymienione wyżej mechanizmy, a ściślej systemy ich funkcjonowania, są ze sobą powiązane. Dalsze jednak rozważania poświęcone będą tylko problematyce gwarantowania depozytów.

Centralną instytucją systemu gwarantowania depozytów jest jednolity Fundusz Gwarantowania Depozytów (FGD). Fundusz ten zastąpił dziewięć funkcjonujących wcześniej mechanizmów. Stanowi to wyraz polityki państwa mającej na celu doprowadzenie do większej uniwersalizacji systemu bankowego, cechującego się w przeszłości dużą różnorodnością regulacji poszczególnych segmentów systemu bankowego.

FGD jest instytucją powszechną. Oznacza to, iż przynależność do FGD instytucji kredytowych, mających swą główną siedzibę na terenie Francji, jest obligatoryjna. System gwarantowania depozytów we Francji jest bowiem wyrazem solidarności wszystkich instytucji kredytowych, dla których stabilny rynek finansowy jest podstawowym warunkiem funkcjonowania i rozwoju. Wyrazem tej solidarności jest również obowiązek przynależności do FGD instytucji kredytowych, które nie przyjmują depozytów. Instytucje te płacą jednak na rzecz FGD tylko minimalną składkę ryczałtową.

Fundusz jest tworzony i zarządzany przez społeczność bankową. Konsekwencją tego jest zasada, iż w tworzeniu jego zasobów finansowych i w zarządzaniu Funduszem nie uczestniczy bezpośrednio ani Ministerstwo Gospodarki, Finansów i Przemysłu, ani bank centralny, ani instytucje nadzoru bankowego. Jest to więc samorządna instytucja działająca w ramach określonych przez prawo. Istnieje jednak, na warunkach partnerskich, ścisła współpraca pomiędzy FGD, z jednej strony, i instytucjami nadzoru bankowego oraz bankiem centralnym z drugiej strony. FGD ma status osoby prawnej prawa prywatnego. Organami FGD jest Rada Nadzorcza wybierana przez społeczność bankową oraz Zarząd.

Zasoby finansowe FGD tworzone są z wpłat instytucji kredytowych w formie tzw. certyfikatów członkowskich i składek. Zasoby te, przeznaczone przede wszystkim na wypłatę odszkodowań, gromadzone są w trybie *ex ante*, a nie dopiero po wystąpieniu szkody w formie *ex post*. Wysokość świadczeń poszczególnych instytucji kredytowych na rzecz FGD wyznacza się metodą repartycji określonych sum biorąc pod uwagę zarówno czynniki ilościowe jak i jakościowe. Czynniki ilościowe to wielkość depozytów i kredytów poszczególnych banków. Natomiast czynniki jakościowe to różnego rodzaju wskaźniki określające stopień ryzyka, jaki dana instytucja kredytowa stanowi dla całego sektora bankowego. Przyjęcie, w procesie

ustalania wpłat poszczególnych banków na rzecz FGD czynnika ryzyka, jakie stwarzają one dla całego systemu bankowego, jest działaniem nowatorskim.

Głównym zadaniem systemu gwarantowania depozytów we Francji jest, podobnie jak i w innych krajach, prowadzenie działalności odszkodowawczej wobec deponentów w przypadku upadłości banku. FGD prowadzi jednak również, wzorując się na praktyce amerykańskiej, działalność prewencyjną, mającą na celu unikanie przypadków wystąpienia niewypłacalności poszczególnych instytucji kredytowych.

Uczestnicy systemu gwarantowania depozytów

Przynależność do FGD jest, jak podkreślano, obligatoryjna dla wszystkich instytucji kredytowych mających swą główną siedzibę we Francji, w Monako lub we francuskich departamentach zamorskich. Systemem gwarantowania depozytów objęte są także we Francji oddziały banków zagranicznych. Wyodrębnia się jednak w tym zakresie dwie możliwe sytuacje. Pierwsza z nich dotyczy oddziałów instytucji kredytowych mających główną siedzibę swych władz w kraju należącym do Europejskiego Obszaru Gospodarczego, druga natomiast dotyczy oddziałów banków mających główną siedzibę swych władz w krajach nie należących do Europejskiego Obszaru Gospodarczego, zwanych krajami trzecimi.

Oddziały mające główną siedzibę swych władz w kraju należącym do Europejskiego Obszaru Gospodarczego są zwolnione z płacenia obciążeń na rzecz FGD. W przypadku gdy taki bank stanie się niewypłacalny, klienci jego oddziału we Francji otrzymują zwrot depozytów, w określonych granicach, z funduszu gwarancyjnego w kraju będącym siedzibą władz banku. Jeśli jednak wysokość gwarantowanych depozytów w kraju należącym do Europejskiego Obszaru Gospodarczego jest niższa aniżeli we Francji, to oddział takiego banku we Francji może „doubezpieczyć się” w FGD, aby móc zaoferować swoim klientom we Francji takie same warunki gwarantowania depozytów, jakie oferują banki francuskie.

Oddziały banków zagranicznych z państw trzecich, które prowadzą działalność we Francji, są zobowiązane do członkostwa w FGD. Jednak oddziały takie, za pośrednictwem swojej centrali, mogą doprowadzić do zawarcia umowy pomiędzy instytucją gwarantującą depozyty w kraju ich pochodzenia i FGD, na podstawie której gromadzone przez nie depozyty będą objęte gwarancjami na warunkach co najmniej tak korzystnych, jakie obowiązują we Francji. W przypadku zawarcia takiej umowy oddziały te nie są zobowiązane do wnoszenia składek na rzecz FGD.

Władze FGD

FGD zarządzany jest, jak wskazano, przez przedstawicieli społeczności bankowej. Władze Funduszu jednocześnie ściśle współpracują z Komisją Bankową. Trzeba podkreślić jednak, iż Komisja Bankowa nie pełni wobec Funduszu żadnych funkcji nadzorczych czy opiekuńczych, a kompetencje obu tych instytucji zostały wyraźnie rozdzielone. **Do podstawowych zadań Funduszu należą:**

- ❖ gromadzenie należnych od instytucji kredytowych składek,
- ❖ weryfikacja wierzytelności deponentów w odniesieniu do depozytów nierozporządkalnych,
- ❖ informowanie deponentów o zaistniałym stanie nierozporządkalności ich depozytów,
- ❖ wypłata odszkodowań z tytułu utraconych depozytów w ustalonym terminie.

Natomiast **do obowiązków Komisji Bankowej, w zakresie współpracy z FGD, należy przede wszystkim:**

- ❖ obliczanie i notyfikowanie instytucjom kredytowym wysokości składek, które należy wpłacić do FGD,
- ❖ stwierdzanie faktu nierozporządkalności depozytami w danej instytucji kredytowej, a w konsekwencji wnioskowanie do Funduszu o wypłatę odszkodowań oraz notyfikowanie instytucji kredytowej o skreśleniu jej z listy banków.

Organami FGD są: Rada Nadzorcza i Zarząd. Rada Nadzorcza FGD dysponuje uprawnieniami przysługującymi z reguły walnemu zgromadzeniu wspólników, które jednak w tym przypadku nie istnieje. To Rada Nadzorcza opracowuje rozporządzenie wewnętrzne, które reguluje funkcjonowanie FGD. Przepisy prawa nie określają bowiem szczegółowych zasad funkcjonowania FGD. Jednak rozporządzenie to podlega zatwierdzeniu przez Ministra Gospodarki, Finansów i Przemysłu, po uzyskaniu aprobaty Komitetu Regulacji Bankowych i Finansowych. Do obowiązków Rady Nadzorczej należy także:

- ❖ wykonywanie stałej kontroli procesu zarządzania FGD przez Zarząd,
- ❖ powoływanie i odwoływanie członków Zarządu,
- ❖ wyznaczanie biegłych rewidentów księgowych uprawnionych do badania rocznych sprawozdań finansowych,
- ❖ zatwierdzanie rocznych sprawozdań finansowych Funduszu, które po ich zatwierdzeniu przesyłane są do Ministra Gospodarki, Finansów i Przemysłu,
- ❖ podejmowanie wszystkich decyzji dotyczących działalności prewencyjnej Funduszu oraz warunków, na jakich działalność prewencyjna jest podejmowana.

Rada Nadzorcza zbiera się co najmniej cztery razy w roku. Decyzje Rady podejmowane są zwykłą większością głosów. Liczba głosów członków Rady Nadzorczej jest proporcjonalna do wysokości obciążeń ponoszonych przez banki na rzecz FGD.

Rada Nadzorcza składa się z dwunastu członków wybieranych na okres czteroletniej kadencji. Czterech członków Rady desygnowanych jest przez cztery najważniejsze, z punktu widzenia wielkości płaconych składek, instytucje kredytowe. Wchodzi oni w skład Rady z urzędu. Pozostali członkowie Rady wybierani są przez dwa odrębne kolegia wyborcze. Pierwsze kolegium, tworzone przez sieć banków posiadających organ centralny, wybiera dwu członków Rady. Drugie kolegium, w skład którego wchodzi pozostałe instytucje kredytowe, wybiera sześciu członków Rady. System wyboru członków Rady Nadzorczej ma na celu zapewnienie przedstawicielstwa różnych rodzajów instytucji. Stąd też przewiduje on wybory stopniowe, w których członkowie Funduszu posiadający już w nim przedstawicieli nie mają

prawa uczestniczyć w dalszych wyborach. Należy podkreślić, iż każdy członek Rady Nadzorczej dysponuje nie tylko głosami instytucji kredytowej, która go desygnowała do Rady lub, w przypadku gdy został on wybrany, głosami instytucji, z której pochodzi, ale także głosami tych instytucji, które już po wyborach uznały go za swego reprezentanta. Członkowie Rady Nadzorczej nie mają swoich zastępców. Mogą oni jednak być reprezentowani przez jednego z pozostałych członków Rady.

Rada Nadzorcza jest zobowiązana do wysłuchania następujących osób, na ich wniosek: Ministra Gospodarki, Finansów i Przemysłu, Gubernatora Banku Francji, Przewodniczącego Komisji Bankowej i Prezesa Urzędu ds. Rynków Finansowych.

Do bieżącego zarządzania FGD Rada Nadzorcza powołuje na czteroletnią, odnawialną, kadencję trzyosobowy Zarząd.

Zarząd między innymi opracowuje i przedstawia do zatwierdzenia Radzie Nadzorczej roczne sprawozdania finansowe. Opracowuje on także raporty dotyczące działalności prewencyjnej Funduszu.

Pracami Zarządu kieruje jego prezes, którego wybór przez Radę Nadzorczą podlega zatwierdzeniu przez Ministra Gospodarki, Finansów i Przemysłu. Prezes Zarządu reprezentuje FGD wobec osób trzecich. Posiada on także szereg prerogatyw: jest członkiem Komitetu Instytucji Kredytowych i Przedsiębiorstw Inwestycyjnych, może być, na swój wniosek, wysłuchany przez Komisję Bankową w sprawach dotyczących działań prewencyjnych FGD wobec poszczególnych instytucji kredytowych. Komitet Regulacji Bankowych i Finansowych zasięga jego opinii w sprawach dotyczących zmian regulacji bankowych, które w jakiejś mierze dotyczą działalności FGD.

Rada Nadzorcza oraz Zarząd FGD wspierane są w swej działalności przez prace różnego rodzaju komitetów. Do najważniejszych komitetów zalicza się Komitet Prawniczy oraz Komitet Zarządzania Środkami Płynnymi FGD. **FGD podlega kontroli wykonywanej przez Generalną Inspekcję Finansów.**

Zadania FGD

Głównym celem działalności FGD jest, jak już podkreślano, przyczynianie się do stabilizacji sektora bankowego. Cel ten realizowany jest przez dwa rodzaje działalności: działalność gwarancyjną oraz działalność prewencyjną, zwaną też działalnością pomocową.

Działalność gwarancyjna polega na wypłacaniu klientom banków odszkodowań z tytułu utraconych depozytów w sytuacji stwierdzenia przez Komisję Bankową nierozporządzalności depozytami w danej instytucji kredytowej. W takiej sytuacji następuje natychmiastowe cofnięcie danej instytucji licencji bankowej.

Gwarancją FGD objęte są nie tylko depozyty a vista i depozyty terminowe, ale także inne wierzytelności klientów banków takie jak bony kasowe i środki płatnicze emitowane przez instytucje kredytowe. Gwarancja ta nie obejmuje jednak depozytów podmiotów niefinansowych. Oznacza to, iż gwarancja nie obejmuje depozytów: instytucji kredytowych, przedsiębiorstw inwestycyjnych, towarzystw ubezpiecze-

niowych, funduszy wspólnego inwestowania, funduszy emerytalnych, innych państw oraz administracji centralnych. Z gwarancji wyłączone są także depozyty: na okaziciela, pochodzące z operacji „prania brudnych pieniędzy” oraz przyjęte na warunkach, które spowodowały poważne pogorszenie sytuacji finansowej banku. Odszkodowanie za utracone depozyty, wyrażone w euro, jest ograniczone do kwoty 70.000 EUR i odnosi się do całości depozytów danego klienta w upadłym banku, bez względu na ilość depozytów. Wypłacane odszkodowanie, w granicach kwoty 70.000 EUR, pokrywa całość depozytów w 100%. Oznacza to, iż odszkodowanie nie jest ograniczone w odniesieniu do części depozytów np. do poziomu 90%.

Procedurę wypłaty odszkodowań otwiera stwierdzenie Komisji Bankowej, iż dany bank nie jest w stanie odtworzyć, niezwłocznie lub w określonym czasie, funduszy zdeponowanych przez ludność. W tej sytuacji, na wniosek Komisji Bankowej działania podejmuje FGD. W wyniku działań Komisji Bankowej następuje zamknięcie okienek bankowych. Jednocześnie, w bardzo krótkim okresie, FGD informuje klientów uprawnionych do otrzymania odszkodowania z tytułu utraconych depozytów o procedurze wypłaty odszkodowań. Regulacje prawa dotyczące wypłaty odszkodowań zostały tak określone, aby sprzyjały szybkiej ich wypłacie. Wypłata odszkodowania winna się rozpocząć po piętnastu dniach od chwili listownego poinformowania przez Fundusz deponentów o utracie ich depozytów i być zakończona w ciągu dwu miesięcy od chwili wystąpienia Komisji Bankowej z wnioskiem do Funduszu o wypłatę odszkodowań. W wyjątkowych przypadkach okres ten może być przedłużony maksymalnie do czterech miesięcy.

Warto jednocześnie podkreślić, iż FGD ma uprawnienia do starania się o odzyskanie wypłaconych odszkodowań. Może on dochodzić, na zasadzie regresu, zwrotu wypłaconych odszkodowań od likwidowanego banku, w ramach procedury upadłościowej, a także od członków kierownictwa banku, odpowiedzialnych za jego upadłość.

Działalność prewencyjna, do której został prawnie zobowiązany FGD, jest we Francji zadaniem nowym. Jest ona wzorowana na doświadczeniach innych, przodujących w tym zakresie krajów, a szczególnie Stanów Zjednoczonych. Podjęcie przez FGD działań prewencyjnych wobec banków, którym grozi utrata płynności, odbywa się na wniosek Komisji Bankowej. Jednak FGD może podjąć decyzję o realizacji działań prewencyjnych ale może też odmówić ich podjęcia. Jeśli podjęta zostanie przez FGD decyzja o realizacji działań prewencyjnych, Fundusz określa, po uzyskaniu opinii Komisji Bankowej, warunki swojej interwencji. Decyzja dotycząca podjęcia przez FGD działań prewencyjnych wobec jakiegoś banku podejmowana jest przez Radę Nadzorczą Funduszu na podstawie odpowiedniego raportu przygotowanego przez Zarząd. Zarząd może, jeśli uzna iż jest to niezbędne dla przygotowania raportu, zlecić przeprowadzenie audytu w banku, którego mają dotyczyć działania prewencyjne. Podjęte działania mogą przykładowo polegać na udzielaniu kredytów bankom zagrożonym utratą płynności lub na nabywaniu wierzytelności od banków, w których powstało niebezpieczeństwo niewypłacalności w celu ich odsprzedaży w przyszłości. Należy jednocześnie podkreślić, iż działalność prewencyjna FGD nie ma na celu podtrzymywania działalności banków niezdolnych do zdrowego funkcjonowania. Prowadziłyby to bowiem do zniekształcenia mechanizmów konkuren-

cji rynkowej. Chodzi raczej o takie działania, które na zasadzie współpracy władz nadzorczych i środowiska bankowego, skupionego w FGD, nie dopuszczają do poważniejszych strat spowodowanych upadłością banku. Upadłość taka mogłaby bowiem być bardziej kosztowna dla banków uczestniczących w FGD, aniżeli środki wydatkowane na sfinansowanie działań prewencyjnych.

Zasoby finansowe FGD

Środki finansowe potrzebne do realizacji zadań FGD pochodzą z wpłat dokonywanych przez instytucje kredytowe. Przyjęto jednak w regulacjach prawnych, iż wysokość wpłat instytucji kredytowych na rzecz FGD nie może zagrażać stabilności systemu bankowego. **Wpłaty instytucji kredytowych na rzecz FGD składają się z dwu elementów: certyfikatów członkowskich oraz składek rocznych.**

Wielkość wpłat wnoszonych na rzecz FGD przez poszczególne instytucje kredytowe określa się metodą repartycji. Podziałowi podlega zarówno kwota globalna certyfikatów członkowskich, jak i kwota globalna składek ustalona na dany rok. Wysokość wpłat zależy, z jednej strony, od wielkości depozytów i kredytów w danej instytucji kredytowej, a z drugiej strony, od ryzyka, jakie stwarza dana instytucja kredytowa dla całego sektora bankowego. Wysokość wpłat poszczególnych banków na rzecz FGD ustalana jest przez Komisję Bankową na podstawie sprawozdań przekazywanych przez banki do tej instytucji nadzoru bankowego. Przekazywane przez banki informacje do Komisji Bankowej objęte są tajemnicą bankową.

Pierwszym źródłem zasilania w środki pieniężne FGD są, jak już stwierdzono, **certyfikaty członkowskie**. Są one imiennymi i niezbywalnymi papierami wartościowymi stanowiącymi swoiste potwierdzenie przynależności danej instytucji kredytowej do społeczności bankowej we Francji. Globalna kwota certyfikatów depozytowych, subskrybowanych w 1999 roku przez banki, wynosiła 500 mln EUR. Zobowiązania z tego tytułu zostały uregulowane w 1999 roku i w 2000 roku. W przyszłości ilość i wartość certyfikatów będzie się zmieniała. Wiąże się to z przystępowaniem do FGD nowych członków i wycofywaniem się z działalności bankowej części instytucji. Środki finansowe wpłacone przez banki z tytułu nabycia certyfikatów depozytowych są ich swoistymi wierzytelnościami. Są one oprocentowane każdego roku w wysokości nie przekraczającej oprocentowania 10-letnich papierów dłużnych Skarbu Państwa. Fundusz może wykorzystać środki pochodzące z nabycia certyfikatów depozytowych w części lub w całości na wypłatę gwarantowanych depozytów w sytuacji, gdy środki zgromadzone ze składek rocznych są niewystarczające do pokrycia szkód związanych z upadłością banków.

Drugie źródło zasilania FGD stanowią, jak już wskazywano, **składki roczne**. Ustalona na dany rok kwota dzielona jest pomiędzy instytucje kredytowe. Na poszczególne lata ustalono następujące kwoty do podziału: 1999 r. – 400 mln EUR, 2000 r. – 200 mln EUR, 2001 r. – 250 mln EUR, 2002 r. – 100 mln EUR, natomiast na lata 2003–2006 po 150 mln EUR rocznie. Należy jednak podkreślić, iż banki mają

prawo wpłacić do FGD każdego roku, w formie definitywnej, jedynie 30% swojej składki, pod warunkiem że:

- ❖ zobowiążą się pozostałą część składki wpłacić na każde wezwanie FGD lub
- ❖ przekażą 70% składki na fundusz gwarancyjny w księgach Funduszu, który zostaje zablokowany przez okres pięciu lat. Środki na rachunku funduszu gwarancyjnego są oprocentowane według stopy oprocentowania państwowych pięcioletnich papierów dłużnych. Jeśli depozyt gwarancyjny nie zostanie wykorzystany w ciągu pięciu lat, to zobowiązanie to zostaje anulowane.

Warto jednocześnie nadmienić, iż instytucje kredytowe przystępujące do FGD, w trakcie jego funkcjonowania, muszą płacić przez 5 lat składki roczne zwiększone o 20%. Przesłanką tego rozwiązania jest chęć uwzględnienia faktu, iż przystępujące one do Funduszu posiadające już środki z wpłat dokonanych przez inne instytucje.

Szczególne rozwiązanie dotyczące obliczania wysokości składek rocznych na FGD zastosowano dla instytucji kredytowych stanowiących swoistą grupę i afiliowanych przy organie centralnym. Taką grupę tworzą m.in. banki spółdzielcze. Biorąc pod uwagę zasadę solidarności takiej struktury, postanowiono obliczać jedną składkę dla całej sieci (grupy) instytucji kredytowych – tak jakby był to jeden członek FGD. Następnie ta łączna składka jest dzielona między afiliowane przy organie centralnym instytucje kredytowe.

W razie potrzeby FGD może wezwać swych członków do zapłacenia w danym roku dodatkowej składki lub zaciągnąć u nich pożyczkę. Czasowo wolne środki Funduszu lokowane są przede wszystkim w papiery wartościowe cechujące się wysoką płynnością. Na dzień 30 czerwca 2004 r. struktura lokat była następująca: 81,48% instrumenty rynku pieniężnego, 12,98% obligacje oraz 5,54% akcje.

Sposób obliczania składki na FGD

Obliczanie składki na FGD, którą powinien zapłacić określony bank, odbywa się według stosunkowo złożonej procedury. Punktem wyjścia w tych obliczeniach jest, jak już wskazywano, ustalona wcześniej dla danego roku *kwota globalna (KG)*, która powinna być wpłacona przez członków FGD na rzecz Funduszu. Ta *kwota globalna* jest następnie pomniejszona o sumę *składek minimalnych (SM)*, w wysokości 4.000 EUR, które wnoszą na rzecz FGD instytucje kredytowe nie przyjmujące depozytów. W wyniku pomniejszenia *kwoty globalnej* o sumę wpłaconych *składek minimalnych*, wylicza się kwotę do podziału pomiędzy banki, które nie płacą składki minimalnej. Kwota ta nazywana jest *kwotą globalną zmienną (KGZ)*. Tak więc:

$$KGZ = KG - SM$$

Wysokość składki płaconej przez określony bank na rzecz FGD zależy od dwu czynników:

Bezpieczny Bank

- ❖ *kwoty globalnej zmiennej* i
- ❖ wielkości wskaźnika zwanego *udziałem netto w ryzyku (UNR)* obliczonym dla tego banku.

Tak więc składka na rzecz FGD, którą powinien wpłacić dany bank, wynosi:

$$\text{Wysokość składki} = \text{UNR} \times \text{KGZ}$$

Z kolei wskaźnik *UNR* stanowi relację pomiędzy *wielkością netto ryzyka (WNR)* danej instytucji kredytowej a sumą *wielkości netto ryzyka* wszystkich instytucji kredytowych.

Aby obliczyć *wielkość netto ryzyka* dla danego banku, należy najpierw obliczyć *podstawę netto (PN)*. W tym celu trzeba powiększyć sumę depozytów w tym banku o tzw. *miernik brutto ryzyka (MBR)*, przez który rozumie się 1/3 portfela kredytowego banku. Nie może jednak być on większy od ogółu zgromadzonych depozytów. Następnie *podstawę netto* należy pomnożyć przez tzw. *współczynnik ryzyka (WR)*.

Zatem:

$$\text{WNR} = \text{PN} \times \text{WR}$$

Zanim jednak obliczy się dla danego banku *współczynnik ryzyka*, należy najpierw ocenić sytuację finansową tego banku.

Sytuację tę ocenia się posługując się *syntetycznym wskaźnikiem ryzyka (SWR)*. *SWR* jest średnią arytmetyczną czterech mierników, zwanych też kryteriami. Są to mierniki: *współczynnik wypłacalności*, *wskaźnik rentowności*, *współczynnik podziału ryzyka* i *miernik transformacji*. Każdemu z przyjętych mierników przypisano pewne noty (oceny) ryzyka w skali od 1 do 3. Noty te rosną wraz ze wzrostem skali ryzyka.

- ❖ *Współczynnik wypłacalności*, określanymi jako *tier 1*, jest relacją funduszy własnych podstawowych do aktywów ważonych ryzykiem albo relacją funduszy własnych podstawowych do wymaganego poziomu funduszy własnych. Noty, które mogą być przyznane za ten współczynnik, przedstawiono w tabeli:

Wielkość współczynnika wypłacalności <i>tier 1</i>	Noty przyznawane za współczynnik wypłacalności
≥9% (lub ≥112,5)	1
≥6% (lub ≥75)	2
Pozostałe	3

- ❖ *Wskaźnik rentowności działalności operacyjnej* wyrażany jest przez *globalny współczynnik działalności operacyjnej (GWDO)*. Współczynnik ten oblicza się jako relację sumy: kosztów ogólnych, odpisów amortyzacyjnych i odpisów netto na rezerwy celowe do wyniku ogólnego z działalności operacyjnej, który odpowiada marży brutto osiągniętej przez instytucję kredytową z jej bieżącej działalności operacyjnej. Nota, jaka może być przyznana za rentowność działalności operacyjnej, przedstawiono w poniższej tabeli:

Problemy i poglądy

Poziom GWDO	Noty przyznawane za rentowność działalności operacyjnej
<65%	1
<70%	1,5
<75%	2
75% ≤ ale <85%	2,5
Inne	3

- ❖ *Współczynnik podziału ryzyka* stanowi relację sumy dziesięciu największych aktywów finansowych obciążonych ryzykiem, nie podlegających refinansowaniu przez instytucje Europejskiego Systemu Banków Centralnych³⁾ do funduszy własnych podstawowych instytucji kredytowych.

W poniższej tabeli przedstawiono warunki uzyskania jednej z trzech not:

Suma dziesięciu największych aktywów finansowych obciążonych ryzykiem	Noty przyznawane za współczynnik ryzyka
<30% tier 1	1
<60% tier 1	2
Inne	3

- ❖ *Miernik transformacji* wyrażany jest współczynnikiem transformacji, który stanowi relację różnicy aktywów i pasywów długoterminowych (> 1 rok) do funduszy własnych. Oblicza się go jako średnią z trzech kolejnych okresów. Warunki przyznawania odpowiednich not zawarto w poniższej tabeli:

Poziom współczynnika transformacji	Noty przyznawane za poziom współczynnika transformacji
≤100%	1
>100% ale ≤200%	2
Inne	3

Miernik ten ma znaczenie jedynie wówczas, gdy długoterminowe aktywa i pasywa stanowią ponad 20% całkowitej działalności danej instytucji. W przeciwnym razie określa się go jako nieistotny. Obliczwszy na podstawie przedstawionych

³⁾ Niektóre aktywa finansowe obciążone ryzykiem mogą być refinansowane przez Europejski Bank Centralny lub przez narodowe banki centralne krajów wchodzących w skład strefy euro. We Francji takimi aktywami są bony skarbowe emitowane w tym kraju, lub w pozostałych krajach obszaru euro, oraz inne prywatne papiery wartościowe, którym Bank Francji przyznał, w ramach swojego systemu oceny, najwyższą notę – 3 (doskonały).

wyżej mierników *syntetyczny wskaźnik ryzyka (SWR)* wyznacza się *współczynnik ryzyka (WR)* według wzoru:

$$WR = 0,25 \times SWR + 0,5$$

Wzór na *współczynnik ryzyka* wylicza się przez wyznaczenie równania prostej określającej relację między *syntetycznym wskaźnikiem ryzyka* i *współczynnikiem ryzyka*. Zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa przyjmuje się, że *syntetycznemu wskaźnikowi ryzyka* poziomu 1 odpowiada *współczynnik ryzyka* 0,75 oraz *syntetycznemu wskaźnikowi ryzyka* poziomu 3 odpowiada *współczynnik ryzyka* 1,25.

Nowi członkowie FGD zobowiązani są, jak już wskazywano, wpłacić także *składkę dodatkową (SD)*. Jej wysokość ustala się zgodnie ze wzorem:

$$SD = UNR \times 20\% \text{ całkowitej kwoty składek wpłacanej} \\ \text{przez pozostałych członków Funduszu}$$

Z kolei wyliczenie składek banków spółdzielczych tworzących sieć odbywa się, jak już wskazywano, na dwu płaszczyznach:

- ❖ na płaszczyźnie ogólnej, wyliczając składkę dla całej sieci,
- ❖ na płaszczyźnie indywidualnej, dzieląc składkę dla całej sieci pomiędzy poszczególne banki spółdzielcze według ryzyka każdego z nich.

Zakończenie

System gwarantowania depozytów wprowadzony we Francji w 1999 roku funkcjonuje już ponad pięć lat. Ocenia się, iż sprawdził on się w praktyce. Stąd też w ciągu tego okresu dokonano w nim niewielu zmian. Te, które wprowadzono, polegały na pewnym uproszczeniu systemu i „poluzowaniu” niektórych ograniczeń.

Wprowadzenie w 1999 roku nowego systemu gwarantowania depozytów, opartego na zasadzie gromadzenia środków w trybie *ex ante*, miało umożliwić powstanie zasobów pieniężnych, w dyspozycji FGD, odpowiadających w 2002 roku 1,3% depozytów w systemie bankowym. Cel ten został osiągnięty. Natomiast na koniec 2003 roku wskaźnik ten wyniósł 1,5%. Środowisko bankowe pozytywnie oceniło zróżnicowanie wysokości składki rocznej wpłacanej do FGD w zależności od ryzyka, jakie stwarza dana instytucja kredytowa dla całego sektora bankowego.

Na początku wprowadzania obowiązującego systemu formułowane były różnego rodzaju negatywne opinie. Między innymi twierdzono, iż system jest skomplikowany, jego funkcjonowanie będzie drogie, a składki będą poważnym obciążeniem dla banków.

Po upływie pięciu lat można stwierdzić, iż obawy te nie potwierdziły się. System tylko pozornie wydaje się skomplikowany. Można wierzyć, iż po uważnym zapoznaniu się z nim jest on zrozumiały i przejrzysty dla każdego ekonomisty. Jego funkcjonowanie nie jest drogie, bowiem wszystkie informacje niezbędne do obliczania składek banki i tak są zobowiązane dostarczać do Komisji Bankowej, aby mogła ona sprawować wnikliwy nadzór nad ich działalnością. Zaś wyliczenie w Komisji Ban-

kowej wysokości składek dla poszczególnych banków nie sprawia trudności przy obecnym stanie techniki komputerowej i nie generuje dużych kosztów. Nie potwierdziły się także obawy, jak dotąd, iż składki na rzecz FGD będą dla banków poważnym obciążeniem. Wpłaty z tytułu nabycia certyfikatów członkowskich są oprocentowane, natomiast wpłaty z tytułu składek rocznych mają, jak przedstawiono, charakter definitywny tylko w 30%. Jest jednak oczywiste, iż na korzystny obraz funkcjonowania we Francji systemu gwarantowania depozytów w ostatnich latach ma ogromny wpływ to, iż w tym czasie nie wystąpiły przypadki upadłości banków. Trudności, jakie wystąpiły w tym okresie w niektórych bankach, rozwiązywane były sposobami, które zapobiegły upadłości banków. Przykładem w tym zakresie może być *Crédit Lyonnais*, który najpierw, jako bank państwowy, uzyskał dofinansowanie państwa, a następnie został przejęty przez *Crédit Agricole*.

Należy jednocześnie przypomnieć, iż system gwarantowania depozytów jest tylko jednym z elementów sieci bezpieczeństwa. W literaturze przedmiotu podkreśla się silne związki oraz efekty synergii między funkcjonowaniem trzech elementów sieci bezpieczeństwa: instytucją pełniącą funkcję pożyczkodawcy ostatniej instancji, nadzorem bankowym, współpracującym z nadzorem giełdowym i nadzorem nad sektorem ubezpieczeniowym, oraz systemem gwarantowania depozytów. Nie ulega wątpliwości, iż dobre funkcjonowanie w ostatnich latach FGD było w dużym stopniu wynikiem skutecznego działania francuskich instytucji nadzorczych.

Aneks

Przykład wyliczania składek

Celem poniższych obliczeń jest określenie wysokości składki na FGD każdej instytucji kredytowej. W przykładzie przyjęto, że system bankowy składa się z pięciu instytucji kredytowych, z których dwie (D oraz E) są elementami sieci banków spółdzielczych. Całkowita kwota do podziału wynosi 10.000 EUR, zaś składka minimalna wynosi 300 EUR. Przyjęto także, przedstawione w poniższej tabeli, wielkości depozytów i kredytów (w mln EUR) w poszczególnych instytucjach kredytowych.

Instytucje kredytowe	Depozyty	Kredyty
A	1.000	2.100
B	800	2.700
C	0	600
D	2.000	5.100
E	700	3.000

Bezpieczny Bank

a) Obliczenie podstawy netto:

Instytucje kredytowe	A	B	C	D	E	sieć D-E
Kredyty	2.100	2.700	600	5.100	3.000	8.100
Miernik brutto ryzyka (1/3 kredytów)	700	800 ^{*)}	0 ^{*)}	1.700	700 ^{*)}	2.700
Podstawa netto	1.700	1.600	0	3.700	1.400	5.400

^{*)} W pozycjach tych dokonano redukcji uwzględniając założenie, iż *KRB* nie może być wyższa od depozytów danej instytucji kredytowej.

b) Obliczenie syntetycznego wskaźnika ryzyka.

Do dalszych obliczeń przyjęto następujące dane:

Instytucje kredytowe	A	B	C	D	E	sieć D-E
Współczynnik wypłacalności	9%	5%	8%	5%	10%	7,5%
Wskaźnik rentowności	80%	90%	65%	80%	75%	76%
Współczynnik transformacji	400%	220%	NI ^{*)}	120%	150%	130%
Współczynnik podziału ryzyka	29%	65%	40%	72%	25%	48,5%

^{*)} NI oznacza, że wskaźnik transformacji jest nieistotny.

Biorąc pod uwagę powyższe wskaźniki oraz wcześniej określone kryteria przyznawania not, otrzymujemy noty pozwalające obliczyć *syntetyczny wskaźnik ryzyka (SWR)*:

Instytucje kredytowe	A	B	C	D	E	sieć D-E
Wysokość noty z tytułu:						
miernika wypłacalności	1	3	2	3	1	2
miernika rentowności	2,5	3	1,5	2,5	2,5	2,5
miernika transformacji	3	3	NI	2	2	2
miernik podziału ryzyka	1	3	2	3	1	2
<i>SWR</i>	1,87	3	1,83	2,62	1,62	2,12

c) Obliczenie współczynnika ryzyka.

Podstawiając wartości syntetycznego wskaźnika ryzyka dla poszczególnych instytucji kredytowych do wzoru określającego współczynnik ryzyka, otrzymujemy dane:

Problemy i poglądy

Instytucje kredytowe	A	B	C	D	E	sieć D-E
SWR	1,87	3	1,83	2,62	1,62	2,12
Współczynnik ryzyka	0,97	1,25	0,96	1,15	0,9	1,03

d) Kwota netto ryzyka (*KNR*).

Biorąc pod uwagę, iż *KNR* jest iloczynem podstawy netto i współczynnika ryzyka, obliczamy *KNR* dla poszczególnych instytucji kredytowych:

Instytucje kredytowe	A	B	C	D	E	sieć D-E
Podstawa netto	1.700	1.600	0	3.700	1.400	5.400
Współczynnik ryzyka	0,97	1,25	0,96	1,15	0,9	1,03
<i>KNR</i>	1.649,0	2.000,0	0	4.255,0	1.260,0	5.562,0

e) Udział netto w ryzyku (*UNR*).

Wskaźnik ten jest, jak już przedstawiono, ilorazem *kwoty netto ryzyka* danej instytucji kredytowej oraz sumy *kwot netto ryzyka* wszystkich instytucji kredytowych. Biorąc pod uwagę wcześniej wyliczone dane, uzyskujemy *UNR* dla rozpatrywanych instytucji kredytowych:

Instytucje kredytowe	A	B	C	D	E	sieć D-E
<i>KNR</i>	1.649,0	2.000,0	0	4.255,0	1.260,0	5.562,0
<i>UNR</i>	17,9%	21,7%	0			60,4%
Udział w sieci ^{*)}				77,2%	22,8%	

^{*)} Udział w sieci oblicza się jako
$$\frac{KNR \text{ instytucji kredytowej}}{\text{suma } KNR \text{ całej sieci}}$$

f) Składka

Składkę oblicza się, jak już przedstawiono, według wzoru:

$$\text{Składka} = \text{UNR} \times \text{KGZ}$$

W rozpatrywanym przykładzie, w którym *kwota globalna zmienna* wynosi 9.700 EUR, składki dla poszczególnych podmiotów wynoszą:

A – 1.736,30 EUR, B – 2.104,90 EUR, C – 300 EUR (składka minimalna) oraz sieć D-E – 5.858 EUR.

W powyższych obliczeniach określono łączną składkę dla sieci D-E. Biorąc pod uwagę, iż instytucja D posiada 77,2% udziału w sieci, zaś instytucja E – 22,8%, wielkość składek wyniesie: D – 4.522,38 EUR oraz E – 1.335,62 EUR.

Założmy ponadto, że instytucja kredytowa A dopiero przystępuje do Funduszu Gwarantowania Depozytów. Oznacza to, iż instytucja ta, oprócz normalnej składki, zobowiązana jest płacić przez 5 lat dodatkową składkę (*DS*). Ta dodatkowa składka obliczana jest, jak już przedstawiono, według wzoru:

$$DS = UNW \text{ instytucji kredytowej} \times 20\% \text{ całkowitej kwoty składek wpłacanych przez pozostałych członków Funduszu}$$

Zatem instytucja kredytowa A zobowiązana będzie do zapłacenia składki w wysokości 1.736,30 EUR, do której trzeba dodać kwotę 295,82 EUR [$0,2 \times (10.000 - 1.736,80) \times 17,9\%$] będącą składką dodatkową. Łączna składka instytucji kredytowej A na rzecz Funduszu Gwarancyjnego Depozytów wyniesie więc 2.032,12 EUR.

Bibliografia

1. Choinel A., *Le système bancaire et financier*, Revue Banque Edition, Paris 2002.
2. *Fonctions et structures des systèmes de garantie des dépôts: l'exemple français*. Rapport de la Commission Bancaire pour l'année 2000, Paris 2001
3. *Les systèmes financiers. Mutations, crises et régulation*. Sous la direction de C. de Boissieu. Ed. Economica, Paris 2004.
4. Niepublikowane materiały Komisji Bankowej w Paryżu oraz Funduszu Gwarantowania Depozytów w Paryżu.
5. Obal T., *Teoretyczne aspekty gwarantowania depozytów*, „Bezpieczny Bank”, nr 2 (23) 2004.
6. *Recueil des textes réglementaires relatifs à l'exercice des activités bancaires et financières 2004*. Ed. Comité de la Réglementation Bancaire et Financière, Banque de France. Paris 2004.
7. Szczepańska O., Sotomska-Krzysztofik A., Pawliszyn M., Pawlikowski A., *Instytucjonalne uwarunkowania stabilności finansowej*, Materiały i Studia, Zeszyt nr 173, NBP, Warszawa, kwiecień 2004.
8. Wierzba R., *System gwarantowania depozytów bankowych we Francji*, „Bank i Kredyt”, nr 3, 2001.